

Aan de voorzitter en leden van de
Vaste Commissie voor Financiën van de
Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Briefnummer
24-122394

Den Haag
18 april 2024

Onderwerp
Inbreng VNO-NCW en MKB-Nederland
ten behoeve van debat Vaste Kamer
Commissie 25 april 2024 over
Financiële markten

Telefoonnummer
+31 6 46388176
E-Mail
feitsma@vnoncw-mkb.nl

Geachte dames en heren,

Geef de financiële sector ruimte om bedrijven te bedienen. Dat is kort samengevat onze belangrijkste boodschap in aanloop naar het komende debat van uw commissie over financiële markten op 25 april a.s. Het wordt voor de financiële sector steeds moeilijker om zijn rol te kunnen pakken. Financiering aan bedrijven loopt terug en dienstverlening wordt bemoeilijkt door een lawine aan regels. Het opereren op Europese schaal stukt zodat de sector bedrijven over de grens minder goed kan bedienen. Hiermee ondergraven we de kracht van de financiële sector. En op termijn ook de concurrentiekracht van ons land. Want zonder een sterke en vitale financiële sector stagneert onze economie, terwijl de sector een vliegwiel kan vormen van groen en gedigitaliseerd Nederland. Laat ze die rol kunnen spelen.

Met vijf kernpunten willen we komen tot een financiële sector die beter in steeds is de maatschappij te dienen. Hieronder worden deze toegelicht. Van de bouw van meer huizen tot financiering van scale ups, van de energietransitie tot het faciliteren van internationale handel.

Een 5-punten-plan voor een optimale bijdrage van de financiële sector aan brede welvaart

1. **Regeldruk.** Verminder regeldruk voor de sector, te beginnen bij witwasbestrijding, maar ook breder door periodieke evaluatie van regeldruk. Aanbevelingen van de

- ATR zijn hierbij van groot belang. Bedrijfsleven en de samenleving zijn niet geholpen met een sector die vooral met regels bezig is.
2. **Financiering.** Zorg voor ambitieuze uitvoering van het met de sector overeengekomen Nationaal Convenant MKB-Financiering, zoals een ‘financieringshub’ en verbeterde beschikbaarheid van data.
 3. **Werk toe naar een daadwerkelijk Europese markt zonder nationale koppen.** Nationale regels bovenop EU-wetgeving miskennen het internationale karakter van de sector. Extra nationale klimaatregels voor de sector bovenop de complexe EU-rapportage eisen zijn o.a. ongewenst.
 4. **Fiscale behandeling zoals voor iedere sector.** Specifieke belastingen en kosten voor de sector maken het leven voor bedrijven en burgers duurder en leiden tot minder keuze voor hen. Behandel de sector daarom fiscaal zoals elke sector en in lijn met buitenlandse concurrenten. Dit betekent o.a. afbouw van bankenbelasting en prikkels om de kosten van financieel toezicht te begrenzen.
 5. **Ruimte om kansen te benutten.** Zorg dat de sector ruimte krijgt om een langere termijn koers te bepalen waarmee zij in staat wordt gesteld ondernemers en burgers te helpen, zoals bij de vergroening van hun bedrijf en huishouden. Informeer de Tweede Kamer periodiek over economische veerkracht van de sector, niet louter over stabiliteit.

Met dit actieplan hopen we de sector de ruimte te bieden om kansen te kunnen benutten om onze economie en het bedrijfsleven vooruit te helpen. Het is aan de sector zelf die kansen ook te pakken. En aan het bedrijfsleven om deze te benutten.

Actieplan Financiële sector van VNO-NCW en MKB-Nederland

Vitale rol financiële sector voor een welvarend, inclusief en duurzaam Nederland:

Nederland kent traditioneel een hoog ontwikkelde financiële sector die in staat is gebleken het bedrijfsleven onder steeds veranderende omstandigheden te dienen. Zowel in Nederland als over de grens. Dat moeten we koesteren. De waarde van een goed functionerende financiële sector voor de samenleving en voor het bedrijfsleven is zeer groot. Zonder financieel advies geen deugdelijke bedrijfsvoering. Zonder privaat vermogen en leningen geen groei, innovatie of verduurzaming. En zonder vermogensbeheer en pensioenen geen financieel plan voor de oude dag.

Ook recent heeft de sector op verschillende manieren bijgedragen aan zogenaamde brede welvaart, wat in onze definitie staat voor een florerende, inclusieve en duurzame samenleving¹. Enkele voorbeelden getuigen hiervan. Vergaand gedigitaliseerd als het is, wist de sector te voorkomen dat het financiële verkeer stil viel tijdens de corona-crisis. Nederlandse verzekeraars stonden klaar voor Limburgse ondernemers en burgers toen het er toe deed bij de waterschade in 2021. Bij duurzaamheid loopt de sector zelfs voorop. Zo verbonden Nederlandse financiële instellingen zich in 2019 al aan de uitvoering van internationale klimaatakkoorden En sloegen pensioenfondsen onlangs de handen ineen door te willen investeren in het elektriciteitsnet.

Naar een beleid dat kansen van de sector benut in vijf stappen

Ondanks deze royale maatschappelijke bijdragen blijft het rijke potentieel van de sector ons inziens onderbenut. Deels komt dat door overheidsbeleid dat in de afgelopen jaren een defensief karakter heeft gekregen, vooral gericht op stabiliteit en consumentbescherming. De oogst van dat beleid is een sector die het klantbelang meer centraal stelt. En een sector die stabiel geworden is², wat een niet te onderschatten verdienste is van beleidsmakers en toezichthouders in Nederland en in Europa. Wij willen hieraan niets af doen. Maar beleid kan niet alleen bestaan uit het tegengaan van *bedreigingen*. De sector moet ook ruimte hebben om *kansen* te kunnen benutten om onze economie en het bedrijfsleven vooruit te helpen. Daartoe schetsen we enkele richtingen waarmee bestaand beleid verrijkt kan worden.

¹ Zie https://www.vno-ncw.nl/sites/default/files/ondernemen_voor_brede_welvaart.pdf, binnenkort te actualiseren.

² Zo sloeg de financiële stress bij banken in de V.S. in 2023 niet over naar de Europa mede door strengere regels en – toezicht in de Europese Unie. Ook het IMF was onlangs nog te spreken over de weerbaarheid en stabiliteit van banken, zie https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/nieuwsberichten-2024/imf-nederlandse-economie-en-financiele-sector-staan-er-goed-voor/?utm_campaign=nieuwsattending&utm_medium=email&utm_source=newsletter.

I. Verminder regeldruk: meer mensen in de sector moeten bezig zijn met hun kerntaak
Volgens onze ruwe schatting is meer dan de helft van de medewerkers in de sector bezig met het voldoen aan, verwerken van en rapporteren over regels³. De meeste regels komen uit Europa, vorig jaar alleen al is het aantal verordeningen op ESG-gebied (Environmental, Social & Governance) verdubbeld⁴.

Ongelukkig genoeg doen Nederlandse beleidsmakers hier vaak nog een schep bovenop. Niet alleen de politiek doet dat, typerend voor de sector is dat zijn eigen toezichthouders ook regels opstelt. Zo zijn sinds de invoering van de Wfd/Wft⁵ ongeveer 80 stukken wetgeving en AFM-leidraden opgesteld voor de sector, alleen al binnen het gedragstoezicht⁶. De onderbouwing van de voorgestelde regels schiet daarbij vaak te kort, in bijna één op de vijf gevallen adviseert de ATR om de regels niet door te voeren⁷.

Financiële medewerkers zijn niet alleen druk met regels, velen van hen zijn als ‘ambtenaar in private dienst’ zelfs volledig belast met de uitvoering van publieke taken. Bijvoorbeeld bij de vooringevulde aangifte of bij de vele duurzaamheidsrapportages. Of de meer dan 15.000 medewerkers (bij banken, maar o.a. ook bij trustkantoren) die bezig zijn met een ineffectieve strijd tegen witwassen; voor het debat met uw commissie op 24 april doen we concrete voorstellen voor een andere benadering hierbij.

Regels hebben hun functie maar kennen ook veel bijwerkingen, zoals:

- **Extra kosten**, die de sector in zijn dienstverlening zal doorberekenen aan klanten, zoals bedrijven. Financiële dienstverlening wordt daarmee duurder, maar ook moeilijker: vooral richting kleinere bedrijven kan het zo niet meer uit diensten te verlenen.
- **Complexiteit**. Door de veelheid aan regels op verschillende niveaus, zijn vooral banken en verzekeraars lastig te doorgronden. Niet alleen voor consumenten, ook professionele investeerders kunnen verdwaald raken in complexe stabiliteits-regels bijvoorbeeld. Het ministerie van Financiën onderkent het risico van complexiteit⁸ al vergroot het die complexiteit juist door een nieuwe groslijst aan maatregelen te opperen. Dat is de verkeerde reisrichting.
- **Tegenstrijdigheid**. Ook de overheid zelf raakt soms verstrikt in het complexe web van regels. Zo moeten financiële poortwachters gegevens opvragen van hun klanten – zoals ondernemers– die deze gegevens wettelijk niet ons mogen hebben.
- **Minder concurrentie**. De vele regels belemmeren toetreding van nieuwe spelers en concurrentie. Ironisch genoeg wordt de sector zo nog beschermd door regels.

³ Naast de 15- tot 20.000 ‘anti-witwassers’, zijn duizenden medewerkers bezig met stabiliteitsregels, gedagstoezicht et cetera. Dit terwijl de totale werkgelegenheid in de sector trendmatig afneemt.

⁴ Zie <https://www.amweb.nl/144779/regeldruk-financiele-sector-blijft-toenemen>.

⁵ Wet Financiële dienstverlening resp Wet financieel toezicht.

⁶ Zie <https://www.adfiz.nl/media/6146/adfiz-advies-in-cijfers-2023-2024-nl.pdf>.

⁷ Zie ATR, jaarverslag, 2022 <https://www.atr-regeldruk.nl/publicaties/jaarverslagen>.

⁸ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/03/19/beleidsrichtingen-voor-een-weerbare-bankensector>.

Bedrijven niet, want voor hen valt er minder te kiezen hier door: zo is de concurrentie tussen banken is volgens de ACM bijvoorbeeld onvoldoende⁹.

- **Groei.** Vooral door vergrijzing moeten we onze beroepsbevolking maximaal productief inzetten. Helaas stagneert productiviteit in ons land juist. Regeldruk versterkt deze trend, omdat het talent trekt naar de naar hun aard minder productieve compliance taken en omdat het financiële dienstverlening naar innovatievere bedrijven en sectoren belemmert.
- **Schroom.** Financiële spelers moeten ruimte krijgen om afgewogen risico's te nemen, zonder te meteen te hoeven vrezen voor juridische repercussies. En zonder te verkrampen.

Niet al deze bijwerkingen worden veroorzaakt door regels. Soms is het vrees voor imagoschade. Zo kende de sector koudwatervrees bij de defensie-industrie, die niet alleen vitaal is gebleken recent maar ook vele innovaties levert voor andere sectoren (zgn. 'dual use'-producten). Gelukkig hebben financiers hier initiatief genomen voor constructief overleg met de defensie industrie zelf en de overheid. Bij dit voorbeeld belemmerden regels niet de financiering, maar meer algemeen vergemakkelijkt regelgevende overdaad wel de gang naar de rechter. Dit wakkert de vrees aan om juridisch gedaagd te worden, ook bij financiële spelers. Sommigen van hen 'onder-rapporteren' zelfs klimaatambities ('green rushing') om aanklachten van 'green washing' door NGO's¹⁰ voor te zijn.

Politiek en toezichthouders zouden bijwerkingen van regelgeving scherper in beeld moeten hebben. Bijvoorbeeld door periodiek regels –inclusief toezichtsregels– te evalueren, in lijn met aanbevelingen van de ATR. Of door bij de (overigens voortreffelijke) periodieke rapportages over financiële stabiliteit, DNB, CPB en/of AFM ook te laten rapporteren over economische bijdragen door en concurrentiekracht van de sector. Ook moeten beleidsmakers terughoudender zijn in het opplussen van Europese regels, zie punt III hieronder; de EU-wetgeving is zo al complex en veelomvattend genoeg.

II. Financiering: ambitieuze uitvoering van het Nationaal Convenant MKB-Financiering

Meerdere onderzoeken laten zien dat er ruimte tot verbetering is voor het Nederlandse financieringsklimaat. Voor bedragen onder de 250.000 euro met name is het heel moeilijk financiering te krijgen. Mede daardoor stopt de doorgroei van bedrijven. Verbetering van het financieringsklimaat is extra urgent met de transities die het mkb voor de boeg heeft en waarvoor investeringen nodig zijn.

⁹ Zie o.a. <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/14430/Concurrentie-op-de-markt-voor-MKB-financiering>.

¹⁰ Zie 'Duurzame financiering. Hoe de financiële sector vergroening van de economie kan sturen', B. Baarsma en M. Biermans (2024).

De belangrijkste spelers in het MKB-financieringslandschap (waaronder de banken) hebben een Nationaal Convenant MKB-Financiering gesloten om de hardnekkige (structurele) problemen aan te pakken, met als uiteindelijk doel het beste financieringsklimaat van Europa te realiseren¹¹.

Het convenant is gericht op vier belangrijke oplossingsrichtingen:

- Een gevarieerd en toegankelijk financieringsaanbod.
- Transparantie en betere vindbaarheid (o.a. inrichten van financierings-hub).
- Verdere professionalisering van o.a. financierings-adviseurs.
- Verbeterde data over én voor MKB-financiering (zowel sector als ondernemingen).

Met deze oplossingsrichtingen worden die problemen aangepakt die al jarenlang de financiering van het mkb bemoeilijken. De minister van EZK heeft het rapport met enthousiasme ontvangen en een gezant aangesteld om de actiepunten uit het convenant tot uitvoer te brengen en over vijf maanden oplevert. Het is van groot belang dat dit convenant met ambitie en urgentie tot uitvoering wordt gebracht.

III. Werk toe naar een Europese markt, zonder nationale koppen

Nederland dankt zijn welvaart voor een groot deel aan het feit dat we een open economie zijn. Vooral het economische verkeer met andere Europese landen is intensief: bijna 62,5 procent van onze export en ongeveer 50% van onze import vindt plaats binnen de EU, verreweg de hoogste percentages van alle EU-lidstaten¹². Onze internationaal opererende bedrijven hebben dus belang bij financiële spelers die hen ook over de grens kunnen bedienen. Helaas is dit steeds minder het geval: hoewel het vermogensbeheer internationaler wordt en de trustsector van nature een internationale blik heeft, raken de verzekerings¹³- en bankensector steeds meer nationaal georiënteerd.

Het opereren op Europese schaal wordt o.a. belemmerd door een onvoltooide Europese interne markt¹⁴, inclusief een onvoltooide ‘financiële unie’ en een versnipperd financieel toezicht in Europa. De bankenunie is gevorderd, maar helaas nog niet af. Het vervolmaken hiervan versterkt de interne markt, wat het ondernemingsklimaat in Europa kan versterken. Een Europees functionerende kapitaalmarkt ontbreekt zelfs nagenoeg volledig.

¹¹ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/11/16/nationaal-convenant-mkb-financiering>.

¹² Zie https://www.dnb.nl/media/nlsmwus4/dnb-analyse-geo-economische-fragmentatie_8-dec.pdf. De percentages voor het intra EU-dienstenverkeer liggen overigens iets lager.

¹³ Zo ‘verloor’ ons land vorig jaar de facto (niet juridisch) Aegon, onze laatst overgebleven wereldwijde financiële speler.

¹⁴ Zie o.a. <https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2024/04/16/0cb40bd5-31e2-416d-a988-99242915dfbc-Much-more-than-a-market-cleaned.pdf>: sinds 1993 is de EU 30 procent rijker geworden, de V.S. 60%.

Recente inspanningen van Nederland om te komen tot een Europese kapitaalmarkt juichen we dan ook van harte toe¹⁵.

Omwille van concurrentie, marktwerking, maar ook keuzemogelijkheden voor bedrijven moeten we doorschakelen naar Europese schaal. Binnen het versnipperde Europa is het zakenbankieren bijvoorbeeld geheel verdwenen, voor met name grotere bedrijven alhier is dat een gemis. Eén EU-kapitaalmarkt biedt meer financieringsmogelijkheden, ook voor risicodragend vermogen: participatie van retail investeerders op de beleggingsmarkt levert voordelen op voor bedrijfsleven en burger. En het verschaft kansen voor Nederlandse financiële spelers om de grens over te gaan. Zo kan onze sterk ontwikkelde sector voor vermogensbeheer dan zijn financieringsopties verbreden voor ondernemers in Europa. Het verbeteren van de toegang tot bestaande relevante informatie voor beleggers is daartoe van essentieel belang. Daarnaast zijn uitwisselingen van investeringsmogelijkheden tussen lidstaten en Europese en nationale netwerken cruciaal. Ondernemingen kunnen via uitgifte van aandelen meer gelden ophalen en burgers kunnen hun spaargeld meer waard laten worden. De EU Retail Investment Strategy doet een goede aanzet om meer gelden te mobiliseren op dit vlak. Voor mkb-ers zouden ook individuele beleggingsmogelijkheden om zelf in pensioen te kunnen voorzien verruimd kunnen worden. Er moet werk worden gemaakt van het vergroten van de participatie van retailbeleggers in de EU.

Een Europese benadering van het beleid voor de sector vraagt ook om terughoudendheid van nationale beleidsmakers. Nationale eisen, in aanvulling op Europese regels, zetten ons land op achterstand en doorbreken de interne markt. Helaas zien we juist veel van deze zogenaamde ‘goldplating’ voor de sector. Extra duurzaamheidsvoorstellen, bovenop de nu al zeer complexe EU-rapportage vereisten, zijn in dit opzicht bijvoorbeeld onverstandig: de sector wil graag, net als bij de rest van het bedrijfsleven, (helpen) verduurzamen maar is in die poging het meest gebaat bij publie- private samenwerking in de driehoek met de overheid en het bedrijfsleven. Niet bij nieuwe regels op nationaal niveau die het woud van nieuwe rapportage-eisen nog complexer maken en de Europese klimaat aanpak verstoren.

IV. Trek lasten en kosten gelijk met die van andere sectoren

Er is geen goede reden om aan de financiële sector hogere lasten op te leggen dan aan andere sectoren. Toch is dat momenteel wel het geval. Zo kennen we nog specifieke belastingen voor banken¹⁶. De motivering hier voor rammelt. De bankenbelasting is in 2012 na de financiële crisis ingevoerd om de ‘impliciete overheidsгарantie’ te beprijzen¹⁷. Echter, sinds de invoering is het financieel toezicht aanzienlijk aangescherpt

¹⁵ Zie o.a. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-europese-unie/europese-kapitaalmarktunie#:~:text=De%20kapitaalmarktunie%20maakt%20het%20makkelijker,verschillen%20nog%20veel%20van%20elkaar> of aanbevelingen vanuit toezichthouders: <https://www.afm.nl/nl/sector/actueel/2024/februari/position-paper-cmu>.

¹⁶ Niet alleen de bankenbelasting, ook de zogeheten minimum kapitaalregel in de Vpb.

¹⁷ [Wet bankenbelasting \(33.121\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#).

en zijn kapitaalbuffervereisten gestegen. De vorig jaar voorgestelde verhoging van de bankenbelasting van vorig jaar werd daarbij gemotiveerd vanuit veronderstelde ‘overwinsten’ bij banken. Terwijl Nederlandse banken op langere termijn juist minder winstgevend zijn dan andere bedrijven, minder dan aandeelhouders van hen vragen en minder dan de ECB graag ziet. Ook als ‘verzekeringspremie’ voor het kunnen omvallen van banken volstaat de bankenbelasting niet: de ECB wijst er juist op dat de bankenbelasting destabiliseert nu banken door deze heffing minder ruimte hebben voor het opbouwen van kapitaalbuffers. De ECB wijst deze belasting onder meer om deze reden dan ook af¹⁸. Zelfs al zou men dit anders zien dan zou deze ‘premie’ juist omlaag moeten in plaats van omhoog, de soliditeit van Nederlandse banken is immers fors verbeterd (zie voetnoot 2).

Dergelijke extra belastingen zijn temeer onredelijk nu de sector ook nog andere kosten heeft. Zo draagt de financiële sector als enige volledig de kosten van zijn eigen toezicht. De kosten hiervan zijn de afgelopen jaren flink opgelopen: voor DNB van 185 miljoen euro (2019) naar 242 miljoen euro (2023) per jaar, voor de AFM van 106 miljoen euro (2020) naar 129 miljoen euro per jaar. Hoewel er gegronde redenen kunnen zijn voor deze kosten oploop, moet bezien worden hoe deze te beteugelen. Dit soort sectorale belastingen en heffingen raakt ook het bedrijfsleven. De slagkracht van de sector om de reële economie te kunnen bedienen vermindert er door. Ook wordt Nederland zo een minder aantrekkelijke vestigingsplaats waarmee er voor ondernemers straks nog minder te kiezen valt.

V. Stabiel en consistent beleid, waarbinnen samenwerking mogelijk is

Tenslotte geldt voor de financiële sector hetzelfde als voor de rest van het bedrijfsleven: om in ons land actief te zijn en blijven, moet het weten waar het aan toe is. Daarbij passen geen maatregelen met terugwerkende kracht, geen continu wisselende (belasting-)voorstellen, steeds veranderende regels of terugkomen op besluiten die genomen zijn. Als duidelijke kaders worden gezet vanuit beleid, wordt het ook mogelijk om samen te werken: zo kan de digitale kennis van de sector gebruikt worden om toezicht en regels verder te verbeteren. Ook kan de driehoek van sector, bedrijven en overheid versnelling opleveren bij de klimaattransitie. Op die manier wordt brede welvaart sneller vergroot.

Met vriendelijke groet,

Irene Linthorst
Directeur Divisie Beleid VNO-NCW / MKB-Nederland

¹⁸ Zie <https://open.overheid.nl/documenten/1fbde02c-a969-4fee-8c72-c3dc2d2668db/file>.